

ТЫЗЭКЬОТМЭ — ТЫЛЪЭШ!

Адыгэ макъ

Голос
адыга

1923-рэ ильясым
гъэтхапэм
къышегъэжъагъеу
къыдэкъы

№ 177 (23106)

2024-рэ ильяс

ШЭМБЭТ

ЮНЫГЬОМ и 21-рэ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

6 +
тисайт

WWW.ADYGOVOICE.RU
тихъытыу нэклубъохэр

Адыгэ Республикаем и Правительствэ иғъэзет

Іофэу ашІэрэм осэшхо фишигъ

Урысые Федерациием и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу, Кыблэ федеральнэ шъолтырым кылтыпльэрэ Марат Хуснуллиныр тыгъуасэ Адыгеим щылагъ. Мыекъуапэ иғупчэ щагъэпсырэ псэуальэхэм ащиқіогъэ дэкыгъо зэүкіэмкіэ программэр рагъэжъагъ. Іофэу ашлагъэм уасэ кыратыгъ, Мыекъуапэ изэтегъэпсыхъанкіэ амалэу щылехэм атегущылагъэх.

епхыгъэу зэфашын фау хуугъагъэ. Аш иғъекіжын епхыгъэ юфыгъохэм язэшъохын джыдэдэм ыуж итых.

УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ Михаил Мишустинир, аш иғуадзэхэу Марат Хуснуллиныр, Дмитрий Чернышнэр, Урысые псэолъэшынымкіэ и Министерствэ ипащхэр ыпэкіэ республикем іэпілэгъу кыфехъугъагъэх. Шъугу къэтегъекыжы казначайскэ чығе кыратынымкіэ Адыгеим лъэлу тхъильэу алекінгъэжъагъэм кызыэрдэйрагъштағъэр. Зыгъэпсіләмрэ аш кылпэльуль чылпіләмрэ яғекіжын пае сомэ миллион 450-рэ кыыхгъэжъигъеням кыдырагъштагъ. Проект-сметэ документацием джыдэдэм зэхъокыныгъэхэр фашых.

Күмпіл Мурат зэрэхигъэунэфыкылъэмкіэ, паркыр зэрээзтырагъэпсыхъащым дақлоу Нэгъижеу یушъхъэ зыгъэпсэфыпіэ чылпіләхэр зэрэшагъэпсыштхэ шыкіеми дегупшисэх. Мы рекреационнэ чылпіләм ипроект изэхгээуцон 1ахъзэхэль обществэу «Дом.РФ» зыфилорэм испециалистхэм юф дашлагъ. «Мэздах» изэтегъэпсыхъанкіэ проектыр къэлэ цыкылхэм яя VIII-рэ зэнэkyоку щатекуягъ. Марат Хуснуллинырэ Күмпіл Муратрэ юфшэнхэм яапэрэ чээзую ильесым ыкіе ехууліеу аухын фаҳем уасэ къафашыгъ.

Адыгеим и Лышъхъэ проектым кытегушылээ, мэз шьоптырым лъэрсрыклохэм, күшхъэфаҷъехэм атесхэм, шуухэм атегъэпсыхъээзэ гъогухэр зэрэшагъэпсыштхэр, төтлүхъапіләхэр, остыгъэхэр зэрэшагъэуцхэр, спорт джэгупіләхэр, күләлцикылу джэгупіләхэр, зылтихъапіләхэр кыуягъ. Цыфхэм зызашагъэпсэфын, гъомылапхъэм зыщыхъэлэнхэ альекішт чылпіләм яшыни гүнэ лъафышт.

«Рекреационнэ комплекс зыкілэу «Мэздахэр», псыхъю یушъор, бассейныр, къэлэ паркыр зыххъащым иғъэпсын ыуж тит. Республиком исхеми, зеклохеми якісэ чылпіләу мыр хууным тыптылыгъ», — къылупагъ Адыгеим и Лышъхъэу Күмпіл Мурат.

Марат Хуснуллиным паркымрэ псыхъю یушъомрэ язэтегъэпсыхъанкіэ юф ашээрэм осэшхо фишигъ, бассейним иғъекіжынра рекреационнэ шьоптырым изэхэшэнрэ япхыгъэ проектым кыдыргылштагъ.

«Джырэ шапхъэхэм адиштэу Мыекъуапэ зэхъокыныгъэхэр фэшын-гъэнхэм, зыгъэпсэфыпіэ чылпіләхэм яшын, щагухэм, обищественнэ чылпіләхэм язэтегъэпсыхъан ауж тит. Федеральнэ пашхэм Iепылэгъоу кытатыгъэм ишишагъэкіэ бэ зэшіотхын тлъекігъэр. Мыщ фэдэ юфишэнхэр тапекіи лъыдгъэ-къотэштых. Социальнэ мэхъянэ зиэ, зеклонымкіи, рекреациемкіи Адыгеим амалышухэр къезтышт, цыфхэм яцылекі-псэукіэ зыкъезы-

гъэлэтышт проектхэр тэгъэцакіэх», — къылупагъ Күмпіл Мурат.

УФ-м ивице-премьерэ АР-м и Лышъхъэрэ псэупіэ комплекссэу «Гагарина-1» зыфилорэм ипроект зэрагъэцакіэрэм нэуасэ зыфашыгъ, къэлэ гупчэм щагъэпсырэ комплексым ахэр щылагъэх. Етланэ псыхъоу Шъхъэгаша инэпкі یушъо ахэр یухъагъэх. Мы чылпіләмрэ паркымрэ республике мэхъянэ зиэ общественнэ чылпіэу щытых. АР-м исоциальнэ-экономикэ хэхъоныгъэкіэ унээ программэм диштэу 2021 — 2022-рэ ильесхэм къэлэ паркым илэгъо-блэгъу дэжэ псыхъоу Шъхъэгаша инэпкі щыщ

километри 2,5-м еху щагъэпытағъ, лъэрсрыклохэм атегъэпсыхъэгъе лъягъохэр, джэгупіләхэр, аллеехэр, къэгъэгъе гъэкілэхэр, псыхъю یушъом екүрэ ехыпіэр ашыгъэх. Псыхъю یушъом остыгъэхэр یугъэуцугъэх, күшхъэфаҷъекіэ зыдэчынхэ альекыщт хэлтэтыгъэх, бгъагъэхэр ыкіи нэмвкі псэуальэхэр агъэпсыгъэх.

Паркым изэтегъэпсыхъанкіэ нэмвкі проектхэм джыдэдэм юф адашлэ. Европэмкіэ анах зыгъэпсіләпіэ иным иғъекіжынра епхыгъ а проектыр. Ар сидигүү зыгъэпсэфаклохэм агу рихыгъщыгъ, ау изытет дэй зэрэхъугъэм

(Икзух).

Псөолъешынм изегъэушъомбгъун тегущынагъэх

УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу Марат Хуснуллиныр Адыгеим кызыэкъом, чыпіхэм язетегъэпсыхъанкіэ проект заулэу Мыекъуапэ щагъэцакіэрэм нэуасэ зыфишыгъ. УФ-м ивице-президент Адыгеим и Лышъхъэу Къумпый Муратра псөупэ комплексэу «Гагарина-1», «Яблоневый» зыфилохэрэм ашыла-гъэх.

Псөолъешы компаниехэу фэтэрыбэу зэхэт унэхэр зышыхэрэм ящащэхэм язэлжкіэ Мыекъуапэ икъохъэпэ лъэныкъо Ѣзызэтырагъэпсыхъэрэ микрорайоныкіэм Ѣзыкъугъ.

Аш зэрэшхагъэунэфыкыгъемкіэ, 2019-рэ ильэсүм кыщегъэжъагъэу псөупэ квадрат метрэ миллионрэ мин 854-рэ атыгъ. 2023-м псөупэ квадрат метрэ мин 564,04-рэ атлупшыгъ. 2022-рэ ильэсүм джащ фэдэ ильхъян егъепшагъэмэ, ар проценти 120-рэ мэхъу. Зы нэбгырэм тельтигъэу псөупэ квадрат метрэ 1,13-рэ мэхъу. 2024-рэ ильэсүм псөупэ квадрат метрэ мин 500 агъэпсынэу Ѣыт. Фэтэрыбэу зэхэт унэхэр ашыхъэ зыхъукіэ анахъэу анаэ зытырагъэтэирэр чыпіхэм язетегъэпсыхъанкіэ лъэныкъо пстэуми кыдаальтийнэр ары. Псөолъешхэм зээзэйнигъти 8 адашыгъ, псөупэ квадрат метрэ миллион 1,2-рэ агъэпсынэу Ѣыкы атлупшынэу рахъухъ. Мыекъуапэ проекти 5, Тэхъутэмькье районым проекти 3 джыдээм ашагъэцакіэ.

Адыгеим и Лышъхъэу зэрэхигъэунэфыкыгъемкіэ, микрорайоныкіхэм ишкіэгъ инфраструктурэр ашагъэпсыгъ. Аш ишүаагъекіэ фэтэрыбэу зэхэт унэхэр апсынкіэ ашыхъ. Аш daklou социальнэ инфраструктурэм изегъэушъомбгъун епхыгъэ Ѣофыгъори зэшүаҳы. Гүшынм пае, микрорайоныкіэу зэлукіэр зыщи-

А. Гусев

унэхэр Ѣыгъэпсыгъэнхэмкіэ Іизын тхыльхэр кырытатыгъэх. Іоныгъом и 1-м ехуллэу нэбгырэ 1100-мэ ательтигъэ еджапіэ мыш кыышызэуахыгъ. Псөупэ Яблоновскэм микрорайониту щагъэпсыщт.

Адыгеим и Лышъхъэ зэрэхигъэунэфыкыгъемкіэ, чыпіхэр планировкэ ашыхъэ зыхъукіэ, общественнэ чыпіхэм ягъекіжъынкіэ, Іерыфэгъоу цыфхэр ахэм ашыпсэунхэмкіэ ишкіэгъэ постэури кыышыдалтытэ.

Марат Хуснуллиным зэлукіэм хэлэжьагъэм анаэ тырагыгъэдзагь социальнэ программэхэм ягъецкіэнкіэ, зэхэонеу Ѣыт унэхэм цыфхэр къаччышыгъэнхэмкіэ амал тедзэу Ѣыхэм. Сабий ибхэм псөупіхэр афэшыгъэнхэм епхыгъэ Ѣофыгъоми анаэ тырагыгъэ. Мыгъэ сабий ибхэм Мыекъуапэ имикрорайоныкіхэм ашашыгъэ фэтэрхэм ашыщхэр къаратыгъ.

«Псөолъешынмкіэ Адыгеим гъэхъэгъэ дэгъухэр илэх. Зы нэбгырэм тельтигъэу зы квадрат метрэм ехъу Адыгеим щагъэпсы. Урысыемкіэ ар анахь пчэгъэ инхэм ашыц. Нет псөупэ комплекс заулэу Мыекъуапэ щагъэпсыхэрэр зэдгээльгъэгъугъэх. Ишкіэгъэ инфраструктурэр зиэ унэ дэгъухэр ашыхъ. Лъэнэкъо постэури кыдаальтийтээз, псөупэхэр гъэпсыгъэнхэм яхыгъэ проектхэр дэгъоу агъецакіэх. Арышъ, мы ильэс благъэхэм джыри гъэхъагъэу ялхэм ахагъэхъон альэкъыцт», — **Къылагъ Марат Хуснуллиным.**

А. Гусев

М. Гордиев

«Псөолъешынмкіэ Адыгеим гъэхъэгъэ дэгъухэр илэх. Зы нэбгырэм тельтигъэу зы квадрат метрэм ехъу Адыгеим щагъэпсы. Урысыемкіэ ар анахь пчэгъэ инхэм ашыц».

Кіорэм еджапі, кіэлэцькіу ыгъыпі Ѣагъэпсыгъэх. Ахэм къаготых мылыльэр, спорткомплексу «Ошутенэр», АР-м и Лъялкъ хъарзынэц тегъэпсыхъэгъэ унакіэр. Джыдээм гъогухэр нахь шъумагъо ашыхъ.

Псөупэ комплексэу «Яблоневый» зыфиорэм псөолъешынир Ѣызэххэзэ-

Шъунашэ тешъудз!

Адыгэ Республикэм Ѣыпсэухэу хэушъхъафыкыгъэ дээ операцием хэлэжъэнхэмкіэ тыгъэгъязэм и 31-м нэс зээзэгъынгъэ адэзышынагъэрэм зэтыгъоу сомэ миллиони 2 фэдиз къаукіэшт.

Аш Ѣыщэу сомэ мин 400-р Урысые Федерацием зыкъэу хъумэжъынмкіэ и Министерствэ имыльку, сомэ миллион

1,3-р Адыгэ Республикаю иреспубликэ бюджет, сомэ мин 300-р хэушъхъафыкыгъэ дээ операцием хэлажъэрэр зыщыпсэурэ муниципалитетым ибюджет къаҳэкъыт.

Хэушъхъафыкыгъэ дээ операциер зыщыкіорэ чыпіэм дээ къулыкъур щахыннымкіэ зээзгъынгъэ адэзышы зышигъохэм зыщыпсэухэрэ чыпіэм Ѣыпэ дээ комиссариатым зыфагъэзэн фае. Нахь игъекшыгъэу къэбархэр телефонхэу (8772) 52-11-27-мкіэ, 52-11-28-мкіэ къызІекшыгъэхъан альэкъыт.

ОСЭШХО ФИШЫГЬ

Инфраструктурэ бюджет чыфэхэмкіэ сомэ миллиарди 2 фэдиз зытефэшт проекти 4 Адыгейим щагъэцакіэ. Промышленнэ паркэу «Инэм», Джэгокло гъехъунэм ипарк, къэлэ микрорайоныкіэхэм псэуплэхэр ашышыгъэнхэмкіэ социальне инфраструктурэм иғээпсын ахэр пэхухъащтых. Казначейскэ чыфэмкіэ Мыекъуапэ пае автобусхэр къащэфыгъэх, къэлэ паркым ирекреационнэ шъольыри ашкіэ агъекіэжьышт.

Пэрытныгъэ зыбыгъэм Адыгейир ашыщ

Адыгэ Республикаем социальне-экономикэ хэхъонигъэ егъашыгъэнэм фэгъэхъигъэ зэлукіэу Адыгейим и Правительствэ зычіэт унэм тэгүасэ Ѣыклюагъэр УФ-м и Правительствэ и Тхъаматэ игуадзэу Марат Хуснуллинимрэ АР-м и Лышъхъэу Къумпъыл Муратрэ зэраашгъ. Аш хэлэжъагъэх Адыгейим иминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, хабзэм ифедеральне кулыкъухэм япащэхэр — пэхудзыгъэ шыкіэм тетэу.

Къэралыгъо программмэхэм, лъэпкъ проектхэм, Адыгейим исоциальне-экономикэ хэхъонигъэкіэ унэе программмэхэм къащыдэлтигъэхээ Ѣофхъабзэхэр республикэм зэрэшгъэцакіэхэрэм мыш щатэгүшгүйгъэх. УФ-м экономикэ хэхъонигъэмкіэ и Министерствэ ипащэхэм унэе программмэр Адыгейим зэригъэцакіэхэрэм осэ дэгүу къыратыгъ. УФ-м и Президентэу Владимир Путиним унашью ыштагъяа республикэм пае программмэр лышъигъэхээгъэнэм фэгъэхъигъэу. Адыгейим ильэнъкъо шъхъаэхэм хэхъонигъэ ягъашыгъэнэм, Адыгейим амалеу илэхэм ахгъэхъогъэнэм атэгъэпсихъэгъэхэр унэе программмакіэ хагъехъагъэх.

Къумпъыл Мурат зэлукіэу зэрэшхи-гъэунэфыкыгъэмкіэ, унэе программмэр

Лъэпкъ проектыкіэр 2025-рэ ильэсүм щегъэжъагъэу агъэцкіэшт, тапекі къэралыгъо іэпилэгъур къауыкіэшт. Лъэпкъ проектэу «Псэуплэмрэ къэлэ Ѣылаукіэмрэ» зыфиорэр республикэм зэрэшгъэцакіэхэрэм Марат Хуснуллиныр къытегушигъагъ. Аш зэрэхигъэзунэфыкыгъэмкіэ, зы нэбгырэм псэуплэ квадрат метрэм ехъу тэфэу республикэм щагъэпсы. Мыльэнкъомкіэ Адыгейим лъэпкъ проектыкъ къыщыдэлтигъэхээ пшъэрлылыр ыгъэцкіэштэх. Псэолэшынным зызериушшомбъурэм даклоу социальне программмэхэм ягъэцкіэнкіэ гъэхъагъэхэр ашых. Гүшүйлээм пае, илпальэм къыпэу, ильэсүкіэ нахь пасэу, зэхэнонкіэ Ѣынаагъо Ѣытыгъэ унэхэм ачлэсигъэхэм нэмькіл псэуплэхэр ягъэгъотыгъэнхэм тэгъэпсихъэгъэ программмэр Адыгейим щагъэцакіагъ. 2023-рэ ильэсүм къыщегъэжъагъэу программакіэм илхырышын ыуж ихьагъэх. Псэуплэ квадрат метрэ 1470-мэ ачылпікіэ псэуплэ квадрат метрэ 4800-мэ ехъумэ ачлэсигъэхэм нэмькіл чыпілэхэр арагъэгъэхъяа. Программэм илпэрэ чээштэу зэхэнонкіэ Ѣынаагъо Ѣытыгъэ псэуплэ квадрат метрэ 9800-мэ нэбгырэ 653-рэ къачлашыжъигъ. Программэм илпэрэ чээштэу 2024-рэ ильэсүм тэгъэгъазэм и 1-м нэс аухынэу рахъухъэх.

Гъогушынымкіяа республикэм гъэхъагъэхэр зэрилэхэр зэрилэхэр зэлукіэм Ѣынагъэунэфыкыгъ. Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончээ Ѣыкі шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэр тетэу 2020-рэ ильэсүм къы-

сомэ миллиард 33,6-рэ къыхагъэкыгъ. Урысүм транспортымкіэ и Министерствэрэ хэгъэгүм гъогухэмкіэ и Федеральне агентствэрэ ягъусэхуу къушхъэлээ чыпілэхэм гъогухэр ашыгъэпсыгъэнхэмкіэ мэхъаншхо зиэ проект заулэ агъэцакіагъ.

«Адыгейим гъэхъагъэ хэлъеу лъэпкъ проектхэр Ѣынагъэцакіэх. Гъогухэм яшынкіи джасц фэд. Республикаэ мэхъанэ зиэ гъогухэм япроцент 66,5-р джасц шапхъэхэм адештэх. Адыгейим зеклонымкіэ амалышихэр зэрилэхэм ехъигъэу ишыкіэгъэ инфраструктурэм иғээпсынкіэ Йошиэнхэр лъигъэхэртэнхэ фае. Аш фэдэ лъэнэкъохэм гъунэ алъитфыщт», — къылуагъ Марат Хуснуллини.

Росавтодорым ишащэу Роман Новиковым зэлукіэм къызэршиуагъэмкіэ, лъэпкъ проектэу «Щынэгъончээ Ѣыкі шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэр мы ильэсүм зэрифешуашуу зыгъэцакіэхээ шольпырхэм Адыгейим зээ ашыщ. 2025-м иллан республикэм непекіэ Ѣынагъэцакіэ. Лъэпкъ проектыкіэр «Щынэгъончээ фытегъэпсихъэгъэ инфраструктурэр» зыфиорэр къыщыдэлтигъэхээ Ѣофхъабзэхэм ягъэцкіэнкіэ Адыгейим амалышихэр илэх.

«Лъэпкъ проектэу «Щынэгъончээ Ѣыкі шэпхъэшүхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэр иғээцакіэн сидигъуу Адыгейим мэхъаншхо Ѣыраты. Лъэпкъ проектыкіэр гъэхъагъэу яшыгъэхэм ар къагъэлъагъо», — къылуагъ Роман Новиковым.

АР-м и Лышъхъэ зэлукіэм зэрэшхи-гъэунэфыкыгъэмкіэ, инфраструктурэ бюджет чыфэхэмкіэ Ѣыкі хэушхъафы-

«Адыгейим гъэхъагъэ хэлъеу лъэпкъ проектхэр Ѣынагъэцакіэх. Гъогухэм яшынкіи джасц фэд. Республикаэ мэхъанэ зиэ гъогухэм япроцент 66,5-р джасц шапхъэхэм адештэх. Адыгейим зеклонымкіэ амалышихэр зэрилэхэм ехъигъэу ишыкіэгъэ инфраструктурэм иғээпсынкіэ Йошиэнхэр лъигъэхэртэнхэ фае. Аш фэдэ лъэнэкъохэм гъунэ алъитфыщт».

ишыуагъэкіэ бэшлагъэу республикэм ыпашхъэ итгэгэ Ѣофхъохэр зэшшохыгъэ хъугъэх, инвестициихэр нахыбэу аш къыхалхъагъэх. 2025 – 2030-рэ ильэсхэм атэлтигъэхэр программакіэм иғээцакіэнкіэ пае федеральнэ бюджетэм сомэ миллиард 6 къыхагъэкыщт. Экономикэм зыкъезыгъээтигъэ Ѣофхъэбзи 7 зэрахъанеу аш къыщыдэлтигъэх. Анахъэу аналэ зытагъэтэшхэр бизнес цыклюм, гуртым, агропромышленнэ комплексим Ѣэпилэгъу ягъэгъотыгъэнэ, зеклонымрэ промышленностымрэ амалеу ялхэм ахгъэхъогъэнэары. Къумпъыл Мурат унэе программмакіэм Ѣофхъохэр ашшэхтхэм иғээкотыгъэу зэлукіэм къащитегущылагъ.

щегъэжъагъэу ильэсکіэ ыпэ итхэу Ѣофшэнхэр зэхажэх. 2025-рэ ильэсүм иллан непэ республикэм Ѣынагъэцакіэ. Гъогу километрэ 40-м ехъу агъэцкіэжьышт. Къэлэ гъогухэм япроцент 85-р, республикэм мэхъанэ зиэ гъогухэм япроцент 66,5-р джасц шапхъэхэм адиштэу республикэм Ѣынагъэу атэлтигъэхэр программакіэм иғээпсынкіэ фондыим имылтуу зэрэхүүщир сомэ миллиард 5,4-рэ. Къыхъашт ильэсүм лъэпкъ проектыкъ диштэу гъогу 19-мэ Ѣофшэнхэр ашагъэцакіэхэр 2019 – 2023-рэ ильэсхэм километрэ 450,5-рэ зикъыхъэгъэ гъогухэр Адыгейим Ѣынагъэпсыгъэх. Аш пае республикэм гъогухэмкіэ ифонд

къигъэ казначейскэ чыфэхэмкіэ ишыкіэгъэ инфраструктурэр республикэм щагъэпсы.

Гүшүйлээм пае, инфраструктурэ бюджет чыфэхэмкіэ сомэ миллиард 2 фэдиз зытефэшт проекти 4 Адыгейим щагъэцакіэ. Промышленнэ паркэу «Инэм», Джэгокло гъехъунэм ипарк, къэлэ микрорайоныкіэхэм псэуплэхэр ашышыгъэнхэмкіэ социальне инфраструктурэм иғээпсын ахэр пэхухъащтых. Казначейскэ чыфэмкіэ Мыекъуапэ пае автобусхэр къащэфыгъэх, къэлэ паркым ирекреационнэ шъольыри ашкіэ агъекіэжьышт.

«Хэгъэгүм и Правительствэ Іэпилэгъоу къытитырэм ишыуагъэкіэ экономикэмрэ социальне лъэнэкъомрэ хэхъонигъэ ашы. Аш фэдэ амалхэр икъюу къызфэдгээфедэштых», — къылуагъ Адыгейим и Лышъхъэ.

Зэлукіэм икъюу Марат Хуснуллиним къызэрхийгъэштэхэмкіэ, инвестициихэр нахыбэу къыхалхъанымкіэ, зеклоным, псэолэшынным, гъогушынным зягъэшүомбъугъэнхэмкіэ республикэм бэшшэшүахырэр.

«Лъэпкъ проектхэм ялъэнэкъуабхэмкіэ иэртыгъэхэр зыбыгъэхэм Адыгейир ашы. Къумпъыл Мурат ялацэу дэгъюу Ѣофхъохэртэнхэр зэрилэхэм адиштэрэ гъогухэр» зыфиорэр иғээцакіэн сидигъуу Адыгейим мэхъаншхо Ѣыраты. Лъэпкъ проектыкіэр гъэхъагъэу яшыгъэхэм ар къагъэлъагъо», — къылуагъ Марат Хуснуллини.

АР-м и Лышъхъэ ипресс-къуулы-куу къытагъэхэмкіэ къэбархэмкіэ Лышъэ Саныет.

Еджэнъыр нахъ гъэштэгъон

МЭХЬУ

Ильэсыкіэ еджэгъур заублэжыгъэр мээ имыкъу нахъ мыхъугъами, республикэм ит гурит еджаплэхэм яофшіэн чанэу ыуж ихъажыгъех. Мы аужырэ ильэсхэм гъэсэнъыгъэм исистемэ зэхъокыныгъэхэр фэхъух, лъэнокуаклэхэмкіэ юф ашэу, гъэсэнъыгъэ тедзэм нахъ зырагъэушомбью аублагъ, предметыкіэхэр кыххэхъагъех.

Тэххутэмымкіе районымкіэ Инэм дэт гурит еджаплэу N 6-м бэмшигүү «Адыгэ макъэр» щылагъ, аш ипащэу Ацумыжъ Мурат гүшүлэгтүү тифхэхъугъ. Кіэлэ ныбжыккэр 2019-рэ ильэсүм кыщегъэжъагъа эхэр мы еджаплэм ипащ. Мы аужырэ ильэситүм яофшіэн зэхъокыныгъэу фэхъугъэхэр аш кытфилотагъа.

— Гъэрекло кыщегъэжъагъа эхэр гъэсэнъыгъэ юфхэм ыкы кіэлэцькүү обще-ственни организациехэм адэлжэгъэгъ-нымкіэ пащэм иупчлэжъагъа Іенатлэ гъэсэнъыгъэм иучрежденихэм яэ хуугъя, аш нэмикіэу урокым хэмыхъэрэ шоки зимиы ёгъэджэнхэр кыххэхъагъа, блы-пэ «Разговоры о важном» зы-фиоремкіэ тхъамафэр етэгъажъа. Класснэ пащхэм ар явшъарыл. Аш нэмикіэу я 6-рэ классым кыщегъэжъагъа эхэр гъэсэнъыгъэ ёгъэджэнхэр зэхтэшэх, ари урокым кыдыхъэмийтигъэ юф-шіным щыщ, — **кытфелүатэ Мурат.**

Пащэм кызэриуагъэмкіэ тхъамафе къэс зигъю юфыгъохэм афэгъэхыгъэу кіэлэджаклохэм зэдэгүшүлэгъу хэр адашыих, анахъау аналэ зытетыр кыт-кіэхъухъэрэ піеуххэм яхэгъэгу шу альгъоу пүгүүнхэр ары. Аш нэмикіэу мэхъанэ зиэ мэфэкі бламыгъэккіэу, аш фэгъэхыгъэ ёгъэджэнхэр афызэхаша, гүшүлэм пае кіэлэгъаджэм и Мафэу къеблагъэрэм джы зыфагъэхъазыры.

«Россия мои горизонты» зыфиорем пшээриль шхъаалу илэр Урысүм нахъ ишкігъэ юфшлаклохэр гъэхъазырыгъэнхэр ары, ахэр зеримыкъухэрэр кын-далытээзэ, гурит еджаплэм кыщегъэжъагъа эхэр сэнэхъатэу щылэхэм ныбжыкіэхэр нэуасе афашыих, ахэр аушетых ыкы агука эхэр нахъ кыхахырэм яшылэнгъэ рапхи. Ежь еджаплэм егъэджэнен ашыфызэхаша, имызакъоу районым и предпринятие зэфшхъафхэм зэзэгъынгъэ адашыгъа эхэр кіэлэджаклохэр ашэх, яофшіэн зэрагъэпсырэр нэрылтэгъу афэхъу. Мыекъопэ къэралыгъо технологическэ университетын икутамэу Яблоновскэм дэтыми рагъэблагъа.

Мы аужырэ ильэсхэм гъэсэнъыгъэ тедзэм ылъэнокъо кіэлэджаклохэр чанэу егъэцакх. Ильэ-ицшъарылхэр чанэу егъэцакх. Ильэ-

сипл фэдиз хуугъэ «Точка роста» зы-фиорем юф зишээрэр. Естественнэ-научнэ лъэнокъом епхыгъэу, биологиекіэ, физикэмкіэ, химиекіэ, робототехникэмкіэ шлэнгъэ куххэр кіэлэджаклохэм арагъэгъотых. Аш нэмикіэу «Движение Первых» зыфиорем гурит еджаплэм зеджхэрэр зэкіэ хэтих. Пащэм иупчлэгъэу Джарымэ Фатимэ мыш епхыгъэу зэхашэрэ юфхъабзэхэм зэкіэ афэгъэзагъ. Пащэм кызэриуагъэмкіэ, мы Іенатлэ щылэ зыхъуэзэм кыщегъэжъагъа юфхъабзэхэм зэхашэрэ зэхашшэу нахъыбэ хуугъя. Кіэлэджаклохэм ар агу рехъы. Бэ шлагъа щымылэжъыгъэ лъэнокъоу «Ученническое самоуправление» зыфиорем кыххэхъажъыгъ, гүшүлэм пае гъэрекло еджаплэм и президент хадзгыг. Мы мафэхэм «Движение Первых» зыфиорем итхъаматэ кыхахыгъ.

— Кіэлэджаклохэм шлэнгъэу зэрагъотырэм дакло, щылэнгъэ эхэр хэгъозагъэхэу, лъэнокъо зэфшхъафхэм афэкулайхэу джы гурит еджаплэм къауухы. Еджэнъыр нахъ ашлэгъэшшэйхъоны хуугъэу кысшшы, кіэлэджакло пэлч еджаплэм ишылэнгъэ хэлахъа, ежхэм ягукецкыкіэ юфхъабзэ зэфшхъафхэр зэхаша, — **elo тигушилэгъу.**

Ионыгъом и 1-м кыщегъэжъагъа

Урысүм ит гурит еджаплэхэм зэкіеми предметыкіэхэр къауухыгъа, ыпекіэ щылэнгъэ ОБЖ-мрэ технологирем зэхъокыныгъэхэр афэхъу. Джы хэгъэгур къэххумэгъэним ыкы щылэнгъэ ѡнгъончъэним афэгъэхыгъэ шлэнгъэхэр кіэлэджаклохэм зэрагъэгъоты. Мы еджаплэм ар щязыгъэхырэр Къэлэкүтэко Алый. Аш гүшүлэгтүү тифхъу, иофшіэн зэхъокыныгъэу фэхъу-гъэхэр кытфилотагъ.

Ыпекіэ дээ къулыкъум епхыгъэ сыхъатэу программэм хэтигъэр makэ, джы хэгъэгүм икъэххумэн нахъ мэхъанэ ратыгъ. Егъэджэн сыхъатхэм анэмикіэу, амалэ щылэм елтыгъэу практическэ юфшіэнхэр ныбжыкіэхэм афызэхаша. Я 8-рэ классым кыщегъэжъагъа эхэр гъэсэнъыгъэ юфшіэн зэхъокыныгъэу фэхъу-гъэхэр кытфилотагъ.

Программэр зэблэхъу гъэхъугъэ, дээ тематикэм фэгъэхыгъэу бэ къауухыгъа. Автоматын изэххэйн, изэхэльхъан, лашэр зэрэбгъэфедэштим нэуасе фэт-

кызээрэбгъэуцщыр ыкы нэмикі лъэнокъуабэ кіэлэджаклохэм къафэтэуатэ, ятэгъэлэгъу. Темэм елтыгъэу, интерактивнэ доскэр згъэфедэзэ, къесуатэрэр нэрылтэгъу афэсэшы. Предметыр зэрэзэблахъу гъэхъу шогъэ ин пыльэу сэлъытэ, кілэхэр дээ къулыкъум нахъ фэхъазыры хуущтых. Дээм имэхъанэ нахъ кызэраэтыжырэм мэхъанэшо ил, — **elo Къэлэкүтэко Алый.**

Ыпекіэ хэтигъэ предметэу «техноло-гия» зыфиорэр джы «трудкіэ» зэблэхъугъ. Аш изэгэшшэн зэхъокыныгъэ инхэр фашынхэу джыри игъо ифагъэхэп. Ыпекіэ фэдэу кілэхэмрэ пшашаэхэмрэ гошыгъэхэу юф адашэ. Кілэхэм пхъэм юф дашшэ, пшашаэхэм даклэ, хэдикы-кіэ арагъашэ.

1974-рэ ильэсүм еджаплэр кызээу-хыгъа, игъэкотыгъэ гъэцкіэхъынхэр аш ишкылагъэх. Аш фытэгъэпсихъэгъэ федеральнэ программэм къэлэорэ ильэсүм хэфэнхэу мэгүгъэх. Непэрэ мафэм ехъулэу кіэлэджэкко 851-рэ Ѣеджэ, апэрэ классым 68-рэ кычлэхъа, ахэр класситюу гошыгъэх. Я 11-рэ классым нэгбыгырэ 34-рэ ис.

Ацумыжъ Мурат кызэриуагъэмкіэ, кіэлэгъаджэхэр екъух, ахэр нэгбыгырэ 44-рэ мэхъу, еджаплэм зэкіэмкіэ нэгбыгырэ 69-рэ ит. Нахыжъхэрэ, ахэм щысэ атэзыхырэ ныбжыкіэхэрэ мыш ѩэлажъэх. Зэгурьохэу, зы унагъом фэдэу юф зедашэ, гъэхъэгъэшшухэр ашых. «Ильэсүм икілэгъадж» зыфиорэр зэнэкъокъум ренэу хэлажъэх. 2018-рэ ильэсүм кыщегъэжъагъа эхэр 2022-м нэс район уцугъом апэрэ чыпилэр кыщыдахыгъ, республике едзыгъоми зэрифэшшуашэу зыкыщагъэлэгъуагъ.

Гурит еджаплэм ныдэлъфыбзэм иккызэтегъэнэхжын фэлорышшэйт юфыгъохэр щызешшухырэх. Мыгъэ еджаплэм кычлэхъа эхэр зиэ зы класс агъэпсийнэу унашо ашыгъ. Егъэджэн программэр зэтемыкытши, ныдэлъфыбзэм фэгъэхыгъэу нахъ игъэкотыгъэу кіэлэцькүүхэм юф адашшэйт. Урокым хэмыхъэрэ зы сыхъатыр адыгабзэм фэгъэхыгъэшт, аш нэмикіэу Жъэжъы Светланэ зээзгынгъэ дашыгъа, кіэлэцькүүхэр культурэм и Унэ ашэхээ, адыгэ къашхъэр арагъашштых. Джаш фэдэу этно-культурэм епхыгъэ кружок афызэхашшэйт. Адыгэ классым ис кіэлэцькүүхэр къа-

шынхэм тынаэ нахъ тедгэтишт, джащ фэдэу медицинэ-санитар лъэнокъомкіэ нахъ игъэкотыгъэу кіэлэджаклохэм юф адштэшшэйт. Апэрэ іэпилэгъу закъор ареу щымытэу, улагъэм, зэпикыгъэм еж-ежырэу зэрээзэштхэр, лъыр

хэшшыхэу аублагъ, апэрэ одыджынэм адыгабзэмкіэ усэ ыкы орэхэр кыщыдахыгъ.

ДЕЛЭКЬО Анет.

Сурэтхэр: Іашынэ Аслын.

Адыгэ Іанэр ублапІэ фэхъугъ

Укызхэкыгъэ лъэпкым ишхын пшыныр, уиуна го кыщебгъекокыныр лъэпкъ шэн-хабзэхэм ашыц. Гъомлэпхъэ кьодыгу щимитэу, ар культурэм изы Іахъ, лъэпкым идунэе тетыкэ къегъенафэ, игушхъэ банингъэ регъеку. Лъэпкъ шхыныр щыненгъэ Іофкэ хэзыхыгъэ Туцожь Бисльян ар кьеушыхъаты.

Нэмикэ шольыр къикыгъэ хъакъэ уилэ зыхукэ лъэпкъ шхыныгъо горе бэгъэшхымэ пшюонгъо угукэ ольхыо. «Адыгэ Іанэм» — ары тызэблэгъэгъэ шхаплэм ыцэр — ипчэхэр хъакъэхэм сыйдигъоки афызэхуыгъ. Бысымэу Туцожь Бисльян нэшо-гушлоу кытпэгъогъ.

— Апэ тызщилажъэштыгъэм лы цэцэрыжъ, «гамбургер» зыфалорэм фэдэ пынкэ шхынхэр зышыхъэрэн къиготыгъэх. Аш пае къеминеу адигэ шхыныгъом флахэр гъэнэфагъэу тадэжэ къакъоштыгъэх, — **къелутэ Бисльян шъхъэхыгъэу**, — ау кафер зычэт унэр цыкүгъэ ыкли къэлэ гупчэм пэлудзыгъашэу щытыгъ. Цыфуу къитэулэрэр бэ зэхъум, зекло куп, нэбъирэ 37-рэ хъухеу, къитфакуу ерагъэу залым чэдгэфэгъягъэх, зедгэушомбгъун зэрэфаер къидгургууагъ.

Джы шхаплэр зычэт унэр квадратнэ метри 160-рэ мэхъу. Нэбъирэ 50 фэдиз аш чэфэшт. Үцэ къигэшьыпкъэхъеу адигэ Іанехэр чэтихъ, аш нэмикэ лъэпкъ Испэшысэхэмкэ шхаплэр гъэдэхагъэ. Узэречихъэрэм тетэу адигэ джэнхыкъор къэолъегъу, бзыльфыгъэ лъэпетхэр аш къэртихъ, дэпкэм плаублэхэр апильгагъэх. Язырэм ыгузэгү Испэшынэмрэ пхээхычхэмрэ пышагъэх. Чы чэукэ шыхъэгъэ дэпкхэм адигэ пышиплэр угу къагъэхы, мэклай цыкүхэм лъэпкъ тарихыр къизынотыкырэ тхыльхэр ательхъ.

— Зеклоным зеушомбгъу, Адыгейим ичыопс, Лэгъо-Накъ щашыщт зекло

атет тхыпхэхэм ясурэтхэр, пхъэнтэлкүхэр, Іанехэр, онджехыр сэры зышыгъэхъэр. Мы Іэнашхъэм фэдэу шыгъэми къэбар гъешэгъон пыль. Адыгэмэ зэралой, «хъун хъумэ, мэхъу». Зэктэ къызщежъагъэр ары. Сэ сыйфеджагъэр «социальнэ лъэнэхъохэм ашылжъэрэ предприятихэм юф ашызышлэрэ экономист-тээорышлаку», Пышэ академиер къесуухыгъ. Щэн-щэфынным сыхэтэу компание ин горэм сыйылжэгъагъ, ау

тхыльхэм янахыбэр унэм къисхыгъэх, ашыцхэр Бэрзэдж Убых къиситыгъэх. Джаш фэдэу клаэ горэхэр къичахъэхи зэшхахэхэм, ямашинэ кырахи адигэ бырак къисатыгъагъ. Хъэлэе Арамбий дэжъые бэшчимрэ дэжъые быракыимрэ шуухафтынэу шхаплэм къифишигъэх.

— **Лъэпэтхэр адэ?**

— Лъэпэтхэр Гостэкъо Руслан езгэшыгъэх. Тхыпхэхэр сэ тесшыхъагъэх. Лъапэхэр зыыгыщт шыор сэ езгэлжүхыгъ. Пкыгъохэр гъешэльоныхъ, ау шхыныр къызэртльхэрэ лагъэхэм анэсэжъэу гу лъызытагъэхери къахэгъэхъ. Фарфорын хэшыкыгъэ лэгъэ фыжэ зэфэдхэр къесщэфыгъагъэх ыкли картон стэчанхэр дэгэфедэштыгъэх. Ауэ, мафэ горэм адигэ кэлпиту шхаплэм къичахъагъ. «Тышхэцтэп, ау сидми тыхычахъагъ «Адыгэ Іанэ» тетхагъэти» аловэ, зым шхынхэм ашыц горэ къисигъэхыгъ, аш енэцыжыи адреми шхыныгъо горэ къихихыгъ, — **Бисльян шхызэ къелутэ.** — Лагъэхэмрэ стэчанхэмрэ зальэгъум, зэрэздимыштэхэрэр къысауагъ. «Сыльхэху, ау джыри эгъотыгъэгоп», — джэуп ястыгъигъ. Зэшхахэхэм клаэхэр чэкыгъхи, а мэфэ дэдэм, пчыхэ хъугъэу, етэфим хэшыкыгъэ лэгъэ зэжүхэр къисфахыгъэх. Нэужым аш фэдэ чашкэхэр ядгэгүусэжыгъэх. Лъашэу сафэрэз зэктэ къызделагъэхэм, зилах къыхэзэльхагъэхэм. Мы юфын къыхэлажъэхэмэ ашоигъоу къичахъэрэ пэпч илэплигъу къызэрэспилгохыгъем уасэ фэсшигъ.

— **Лъэпкъ шхынхэм сида анахъ къахагъэшырэр, ашхымэ ашоигъоу нахыбэрэ къызкэупчэхэрэр?**

— Мыры слонэу сшлэрэп, зэктэри ашоигъашу. Ау халыжко стырьр бэмэ къыхахы. — Бисльян гу лъимытэу пэублэм зыфильтагъэм зэрэтиригъэфэжыгъэм гу лъыстагъэу, ар сшлэрэшэгъонэу седэу. — Іанэхэм тишхаплэ икуар-тамыгъэхэр атетшыхагъэу, телефоныр төбгээпсхэхээ кьодыемэ тшырэ шхын пстэури къыхэбгэшьышу. Лылэпсийм нах фэнэйласэхэу лъэпкъ зэфэшхэхэм къызэрэхахырэм гу лъыттагъ.

— **Шхынхэм ахэлъын фэгорэхэр шуумыгъотэу мэхъуа?**

— Хяа, аш фэдэ къыхэгыгъэп, ау зы уахтэ горэм пэстлэпхээ фыжыр гъотыгъуа хъугъагъэ. Ренэу ар къызэлтихэн тльэлкыщтыр къыхэдгэшьигъэу аш текүалэ.

— **Щылсыр уяна зышырэр?**

— Ары.

— **Ар къесшыгъ, адигэ ным ышыгъ ѿшыпсыр зышэлжокэн ѿшлэл!**

Лъэпкым ѿшлэл шыц цыфхэм ялъэпкъ шхынхэр шу альгэгүн, ашхын фае. Ар пүнчыгъэм изы Іахъ, лъэпкъ шэн-хабзэхэм дахэу уязышлэрэ лъягъохэм ашыц. Уигупшиякы, уидунэететыки къэзигъэгъунэрэ куц. Ары ным ишхын «Адыгэ Іанэм» ибисым иунэгъю юф ублаплэу зыкыфэхуугъэри.

ТЭУ Замир.

Сурэтхэр: А. Балабась.

Цыф пчагъэу лутым хагъэхы зэхъум, сыйкы-лукыжынэу хъугъэ. Сишиэгъогу псеолешхэм саде/эу тлэклурэ сахэтгъэ. Зэгорэм сяна къисэльэлгүх тхъацуур зыфышилт пхъэмбгъу фэшшигъен. Уахътэ къыхэгъэли аш сыйфежагъ. Іанэм фэдэу хъурауа пхъэм хэсэбзыкыгъ. Ыгузэгүкэ «адигэ Іанэ» тестхагъ, хэзгэжкыгыгъ пломэ нахь тэрэз. Ар исмыгъэкоу, нахь гъэклэрэлгээхъу сыштэу слии, ынэзхэмкэ тхыль горэхэм къадэсхыгъэ тхыпхэхэр тесшыхъагъэхъ. Гъешэгъоныр, ахэм япчагъагъ тибыракъ тетжъогъо 12-рэ фэдиз икүгъ. Уахътэ сиэ зыхукэ лъэпкхэм ацлэхэрэ кэлхэхынэу сыйфай. Лъакъохэр кэлгээхъуцожы ашыгэ ынэ шыпкыгъу сыштэгъэ. Ау тянэ зэ нэмийэми ынъэфедэнэу хъугъэп — джарэу шодахэу, ылжээнэу фэягъэп, зэрэклэрэлгэу унэм итгэгъ. Сызпиль юфымкэ ар апэрэ егъэжкэлэу сферхэгъэу сэлтэйтэ. Сяна, сышпху ыкли сишхэгъэсэ зэдэлжэхээ халыжъохэр ашымэ, тщэхэу едгэжъэгъагъ. Халыжъохэр пчэдэхжым тшыхэти, щаплэрэ ятцалэштгэхъэх. Амьшэфыгъэхэр пчыхъэм къа-ысхыжышилт ыкли ахэр мэфэ реным зыщилхээлээ зэрэгхуулцэхэрэр спэлгүйтгэхъ. А уахътэм сиgy къыхагъ халыжъохэр зэрэстирэу зыщилхын пльэкыгъу шхаплэ къызэлхуыгъэн зэрэфаер. «Адыгэ Іанэ» зэрэфэтуусытгын щэхэлтэйжыгъэл, — **ело тигуущыгъэу.**

Бисльян ятэ-янхэу Туцожь Нухъэрэ Гощнахъорэ лъэпкъ шэн-хабзэу къыхалхагъагъэр ыгъэгъошагъэп, аш ильягъо тетэу иоф зэттиригъэуцуагъ.

зыгъэпсэфыгъэхэм тишьольыр цыфхэр бэу къирашэлэхтыхъ. Ареу зыхукэ, адигэ шхынхэр зыщаширэ шхаплэрэ Мыехууапэ бэу дэтынхэ фаеу къисщэхъу. Ары шхаплэр къызэлхусы зэхъуми гупшигъэ шхыалеу сиагъэр. Непэ уашэхъуным пае дунэе хъытыур амалышу — телеграм-каналын, яндексим нэкльбгъохъэр аштийлэх, сайт хэхыгъи дэлээсэгъ. Тишхаплэ щашхыгъэхэр агу рихъэу, къитфэрэзэхъу, тишхынхъохэм уасэ квафашу хъытыу нэкльбгъохэм къазэрэшатхырэр тигуалэ. Нэмикэ цыфхэр ахэм ядхэж ыкли аш ишуагъэхъу нахын бэмэ тээлшашлэнэу мэхъу — непэрэ зэхэтийлэр джаш фэд.

Шхаплэм итеплэе щаупщерхъэрэ адигэ шхынхэм зэрдиштэрэр тшыгъэшэгъонэу бисыым тэуупчы:

— **Бисльян, мыш фэдэу шхаплэр зэупхынымкэ хэта ѿшлэгъу къыл-фэхъугъэр?**

— Зэктэ тэр-тэрэу тэшы. Сишиэгъогу сижусэу мээым тыхыу чыхэр дгэхъа-зырыгъэх, чэухэр тыблагъэх. Дэлкъэм

атет тхыпхэхэм ясурэтхэр, пхъэнтэлкүхэр, Іанехэр, онджехыр сэры зышыгъэхъэр. Мы Іэнашхъэм фэдэу шыгъэми къэбар гъешэгъон пыль. Адыгэмэ зэралой, «хъун хъумэ, мэхъу». Зэктэ къызщежъагъэр ары. Сэ сыйфеджагъэр «социальнэ лъэнэхъохэм ашылжъэрэ предприятихэм юф ашызышлэрэ экономист-тээорышлаку», Пышэ академиер къесуухыгъ. Щэн-щэфынным сыхэтэу компание ин горэм сыйылжэгъагъ, ау

атет тхыпхэхэм янахыбэр унэм къисхыгъэх, ашыцхэр Бэрзэдж Убых къиситыгъэх. Джаш фэдэу клаэ горэхэр къичахъэхи зэшхахэхэм, ямашинэ кырахи адигэ бырак къисатыгъагъ. Хъэлэе Арамбий дэжъые бэшчимрэ дэжъые быракыимрэ шуухафтынэу шхаплэм къыфишигъэх.

— **Лъэпэтхэр адэ?**

— Лъэпэтхэр Гостэкъо Руслан езгэшыгъэх. Тхыпхэхэр сэ тесшыхъагъэх. Лъапэхэр зыыгыщт шыор сэ езгэлжүхыгъ. Пкыгъохэр гъешэльоныхъ, ау шхыныр къызэртльхэрэ лагъэхэм анэсэжъэу гу лъызытагъэхери къахэгъэхъ. Фарфорын хэшыкыгъэ лэгъэ фыжэ зэфэдхэр къесщэфыгъагъэх ыкли картон стэчанхэр дэгэфедэштыгъэх. Ауэ, мафэ горэм адигэ кэлпиту шхаплэм къичахъагъ. «Тышхэцтэп, ау сидми тыхычахъагъ «Адыгэ Іанэ» тетхагъэти» аловэ, зым шхынхэм ашыц горэ къисигъэхыгъ, аш енэцыжыи адреми шхыныгъо горэ къихихыгъ, — **Бисльян шхызэ къелутэ.** — Лагъэхэмрэ стэчанхэмрэ зальэгъум, зэрэздимыштэхэрэр къысауагъ. «Сыльхэху, ау джыри эгъотыгъэгоп», — джэуп ястыгъигъ. Зэшхахэхэм клаэхэр чэкыгъхи, а мэфэ дэдэм, пчыхэ хъугъэу, етэфим хэшыкыгъэ лэгъэ зэжүхэр къисфахыгъэх. Нэужым аш фэдэ чашкэхэр ядгэгүусэжыгъэх. Лъашэу сафэрэз зэктэ къызделагъэхэм, зилах къыхэзэльхагъэхэм. Мы юфын къыхэлажъэхэмэ ашоигъоу къичахъэрэ пэпч илэплигъу къызэрэспилгохыгъем уасэ фэсшигъ.

— **Лъэпкъ шхынхэм сида анахъ къахагъэшырэр, ашхымэ ашоигъоу нахыбэрэ къызкэупчэхэрэр?**

— Мыры слонэу сшлэрэп, зэктэри ашоигъашу. Ау халыжко стырьр бэмэ къыхахы. — Бисльян гу лъимытэу пэублэм зыфильтагъэм зэрэтиригъэфэжыгъэм гу лъыстагъэу, ар сшлэрэшэгъонэу седэу. — Іанэхэм тишхаплэ икуар-тамыгъэхэр атетшыхагъэу, телефоныр төбгээпсхэхээ кьодыемэ тшырэ шхын пстэури къыхэбгэшьышу. Лылэпсийм нах фэнэйласэхэу лъэпкъ зэфэшхэхэм къызэрэхахырэм гу лъыттагъ.

— **Шхынхэм ахэлъын фэгорэхэр шуумыгъотэу мэхъуа?**

— Хяа, аш фэдэ къыхэгыгъэп, ау зы уахтэ горэм пэстлэпхээ фыжыр гъотыгъуа хъугъагъэ. Ренэу ар къызэлтихэн тльэлкыщтыр къыхэдгэшьигъэу аш текүалэ.

— **Щылсыр уяна зышырэр?**

— Ары.

— **Ар къесшыгъ, адигэ ным ышыгъ ѿшыпсыр зышэлжокэн ѿшлэл!**

Лъэпкым ѿшлэл шыц цыфхэм ялъэпкъ шхынхэр шу альгэгүн, ашхын фае. Ар пүнчыгъэм изы Іахъ, лъэпкъ шэн-хабзэхэм дахэу уязышлэрэ лъягъохэм ашыц. Уигупшиякы, уидунэететыки къэзигъэгъунэрэ куц. Ары ным ишхын «Адыгэ Іанэм» ибисым иунэгъю юф ублаплэу зыкыфэхуугъэри.

</div

Хыисапымкіә яшіненгъэхэм ахагъахъо

Я ХХ-рэ Урысые зичэзыу къэкігъоу «Юный математик» зыфиорэр мы мафэхэм «Орленкэм» щэкіо. Аш кіләеджекъуи 130-рэ хэлажьэ. Ахэр Урысыем ишъольыр 33-мэ къарыкыгъэх. Олимпиадэм ишъольыр ыкыи Урысые уцугъом теклоныгъэ, хагъэунэфыкырэ чыпіхэр къашыдэзыыхыгъэхэр ары мыш кырагъэблэгъагъэхэр. Адыгейим икыгъе нэбгыри 8 ахэм ахэт. Хыисапыр зиккэсэ ныбжыкіәхэм хэгъэгум икіләегъэджэ пэрьтхэр ахэтых.

Я ХХ-рэ Урысые сменеу «Юный математик» зыфиорэр мэфэ 21-рэ клошт. Аш игъесэнгъэ программэ къыдыхъэлтиятағъэу егъэджэн ыкыи зэнэкъоуы һофхъэбзэ зэфэшхъяфхэр зэхащещ-

тых. Ахэм ащищых хыисап еджаплэр, хыисап джэгукіәхэмкіә турниры, хыисапымкіә, гуманитар ыкыи естественне шэненгъэхэмкіә лекциихэр, хыисапымкіә ыкыи нэмыйкі предметхэм-

кіә олимпиадэхэм ахэлжъэнхэм пае гъесэнгъэ трекхэр афызэхэштэнхэр. Аш ишүағъекіә кіләеджаклохэм яшіненгъэхэм ахагъахъо, мы лъэнныкъомкіә сэнаущыгъэу ахэлъыр къельагъо. Хабзэ зэрэхъугъэу, постэуми зэльашшэрэ Кыблэ хыисап турнирыр «Орленкэм» джащ фэдэу Ѣыклошт.

Кіләецыкыл гупчэм Ѣызэрэугоигъэ кіләеджаклохэм яшіненгъэхэм зэрахагъахъорэм имызакъоу загъепсэфы, япсаунгъэ апсхыхъ.

Шэненгъэ куу зиіә кіләегъаджэхэм, хэгъэгум иапшъэрэ еджеплэр анах пэрьтхэм һоф ащиизышшэхэрэм ныбжыкіәхэм егъэджэнхэр афызэхашх. Джащ фэдэу олимпиадэ задачэхэр зэхэзыгъэугохэрэм, шэненгъэлэжь ушетаклохэм, хыисапымкіә Урысыем ихэшыпкыгъэ командэ итренерхэм, Адыгэ къэралыгъо университетын и Кавказ хыисап гупчэ илофышшэхэм, шэненгъэхэмкіә Урысые

академиим ичлен-корреспондентэу Алексей Савватеевым ыкыи Московскэ физикэ-техническэ институтын информатикэмкіә ыкыи прикладной хыисапымкіә еджаплэм илашэу Андрей Райгородскэм кіләеджаклохэр нэйуасэ афэхъуштых.

Іофхъабзэ 2005-рэ ильэсм кыншэжъэжъагъэу «Орленкэм» Ѣызэнхашэ. Аш Ѣызублагъэу хэгъэгум ишъольыр 60-мэ къарыкыгъэ кіләеджекъо мини 2-м ехъумэ заушэтэгъ. Проектым хэлжъагъэхэм ащищхэр Урысые ыкыи дунэе хыисап олимпиадэхэм теклоныгъэ ыкыи хагъэунэфыкырэ чыпіхэр къашдахыгъэх.

Адыгэ къэралыгъо университетын и Кавказ хыисап гупчэ, республикэ естественне-хыисап еджаплэр ыкыи Урысые кіләецыкыл гупчэ «Орленок» зыфиорэр һофхъабзэ кіещакло фэхъугъэх.

Сурэтхэр: АКЬУ.

Ныбжыр пэрыохъоп

Агуй-Шапсыгъэ Ѣыщ бзыльфыгъэу ильэс 62-рэ зыныбжыр адигабзэмкіә ыкыи литературэмкіә кіләегъэджэ сэнэхъат зэригъэгъотынэу Адыгэ къэралыгъо университетын мыгъэ кычкіәхъагъ.

Акіегъу Дэхэнагъо ильэс пчъагъэ хүгъэу урысыбзэмкіә кіләегъаджэу һоф ешіе. Краснодар краимкіә Топсэ районым ит къуаджэу Агуй-Шапсыгъэ Ѣыпсэурэ адигэхэм яныдэльфыбзэ ащиымыгъушшэм, адигабзэм икызыз-тегъэнэхъын дэлэжъэнэм афэш университетын ильэпкэ факультет щеджэнэу къекуагъ.

— Хылушъом Ѣыщ адигэ къоджэ анах инхэм ащищым сыштэсэу. Гурыт еджаплэр һоф зыышысшэрэм егъэджэн программэм къыдыхъэлтиятағъэу адигабзэм Ѣыззерағъашш. Гъэрекло тиеджаплэ адигабзэм изэгъэшлэнкіә базовэ хуугъэ, аш гъесэнгъэ амалэу тиэхэм ахегъахъо. Гукуа нахь мышшами, тикләцы-күхэм ныдэлфыбзэр ашлэрэл, ругу-щызхэрэл, — ело Дэхэнагъо.

Бзыльфыгъэм зэрильтиэрэмкіә, адигабзэр еджаплэм Ѣыззерағъашш закъоқіә икъущтэп, аш сыххатэу ратырэр нахьы-

бэ ашын, унэми Ѣыгушынх фая.

— Адигабзэм имызакъоу, тарихъым, культурэм, шэн-хабзэхэм, лъэлкъ һэмэ-псымэхэм афэгъэхыгъэ гъесэнгъэ зэзгэгъотынш, ахэм япхыгъэу студие къызэлусхынэу сыфай, — ело бзыльфыгъэм.

Адигабзэм икызызетегъэнэн ыкыи ихэгъэхъон афэгъэхыгъэ һофыгъохэр Адыгэ къэралыгъо университетын Ѣызашшухъих. Университетын икіләегъаджэхэр ятусэхэу адигабзэмкіә, адигэ культурэмкіә, тарихъымкіә тхыльхэр къыдагъэхъях. Ашпъэрэ еджаплэм игукъэкыкіә ильэс къэс «Адыгэ диктант» шлоигъоныгъэ зиіхэм арагъэтхы, джащ фэдэу Жэнэ Кырымызэ ыцлэккэ Дунэе литературнэ зэнэкъоу зэхаш.

Адигэ филологиемрэ культурэмрэкэ факультетым адигабзэр ыкыи адигэ литературэр языгъэхъышт кіләегъаджэхэр къычигъэхъях. Адигэвдением-

кіә Гупчэм һоф ешіе, аш тарихъымкіә, культурэмкіә ыкыи фольклорымкіә къэбар зэфэшхъяфхэр чілэхъях. Ахэр республикэм имызакъоу, іэкъыбими Ѣағъо-игъэх.

2013-рэ ильэсм къыщегъэжъагъэу Адыгэ къэралыгъо университетынрэ Дюзджэ университетынрэ зэзгэтынгъэу

зэдашыгъэм ишүағъекіә черкесыбзэхэмкіә ыкыи культурэмкіә отделение ашкъыщызэлухыгъ. «Черкесыбзэр ыкыи литературэр» зыфиорэр программэмкіә бакалаврэхэр, магистрэхэр ыкыи аспирантхэр агъэхъазырх.

Адигэ къэралыгъо университетынрэ пресс-къулыкъу.

«ЭкоЦентрэм» къеты

Ахэр шъхъафэу Іуащых

Къэкъихэрэм къапыкырэ пыдзафэхэр хэкъир һузышырэ автомашинэ пстэуми Іуащырэп. Сыда къизхекъирэр?

Цыфхэм пыдзафэу къирахырэр зыдашэрэ хекитэкулэр арэл къэкъихэрэм къапыкыгъэр зынагъекодырэр. Ахэр автомашинэ гъэнэфагъеклэ Іуащых, чылгээ зэршаллэрэри нэмькі.

«ЭкоЦентрэм» къэкъихэрэм хекъеу къапыкыгъэр къалхэмэр поселкэу къэлэ гъэспыкэ зилхэмэр зэршыгъицшыт графицир хэушхъафыкыгъеу ыгъэлсыгъеу, аш диштэу транспортыр макло. Фэтэрыбэу зэхэт унхэм ачэсхэм аш фэдэ фэлэ-фашэ яшыклагъэм, гъэлорышлэклэ компанием льэлу тхылтыр къытын фае.

Къэкъихэрэм пыдзафэу къапыкыгъэр

жыбыгъэм зэбгыримыхынам, чылгээр зэлъимыкунам афэш къизыхырэм тэрээзү кыгъэхъазырын фае. Гушиэм пае, чыгы къутамэхэр зэхэхагъэхэм, уцыр е пклашъехэр дээюхэм арлыхэмэ нахьышу. Аш хекъир һузышхэрэм ялофшэн къизеригъэпсынкээрэм имызакью, чылгээр къабзэу щытынымкэ иштуагъе къекло.

Упчэ шуундэмэ е лэпэлэгэу шууицклагъэмэ, мы телефонымкэ шуукытеон шуульэкшыт: 8-800-700-05-08.

«ЭкоЦентрэм» и Адыгэ шъолъыр къутамэ ипресс-къулыкъу.

«ЭкоЦентрэм»

Росреестрэм къеты

Игъом умыгъэпсыгъэмэ

Цыфэу щымылэжым къикэнэгъэр къызытефэрэм ар ыштэнэм пае мэзи б палъэу хэбзэгъэуцугъэм къыреты. Арэу щитми, игъо имыфэхэрэр щилэх.

Зыр юфыгъо горэм ыгъэохъугъ, адрэм фитыныгъеу илэр ышлэрэп, ящэнэрэр цыфэу мылькур кыифэгъенагъэр къин къыщыхугъ, къэнэр ыштэжынам егупшыса-гъэп, къызэрфагъянахъэм щымыгъуа-зэхэрэри щилэх.

Палъэу законым итхагъэр имыкыизэ къэнэр ышмыгъэпсыгъэм хэкъипиту ил:

1. Хыкумыр юфым хэмийплээу ёштэшт.

Ар зыбгъэфедэн плъэкыщыр ош нэмькіэу къэнэр къызфэнагъэм ар игъом агъэпсыгъеу, ори ахэм узрашынам фае къыдиграгъаштэмэ ары. Нэбгырэ пэпчэ къызэрзэгъырэ къэзүшхъатырэ письмэр къытхын фае. Къэнэр къызфэнагъэм мызеклорэ

мылькоу къатефагъэм фитыныгъеу фырьэ хъугъэр арагъэтхынам, ар къэзүшхъатырэ тхылтыр (свидетельство о регистрации) къуачлэ зэримылэжыр нотариусым къызитхыкэ, къэралыгъо регистрацием зэхъокыныгъэхэр фашынхэу фитыныгъе щылэ мэхъу.

Ори, ош нэмькіэу къызтефагъэмэ игъом шъумыштагъэмэ, аш хыкумыр хэлпльэн фаеу хъущт.

2. Хыкумыр икірэйкіэу палъэу къуутийнэу пшын плъэкыщт.

Къэнэр къызфэнагъэр аш щымыгъозагъэмэ е юфыгъоу зыгъэохъугъэр къуутийнам хыкумыр зыгъэпсынхэу джыри зэ фитыныгъе къыритыжыщт. Ау «наследникам» ушхъагьоу илгээр зыткыгъэм ынж

мэзи б темышлээ хыкумым зыфигъэзэн фае. Аш пае тхылъэу ыгъэхъазырьштхэр УФ-м играждан Кодекс ия 132-рэ статья ит.

Къэнэр къызфэнагъэм ыштэжыгъеу хыкумым зырихъухъэктэ, зэктэ ар къызтефагъэм ялахъэр къыгъэнэфэнхэ фае.

— Къэнэр къызтефагъэм аштэжыгъеу хыкумым зырихъухъэктэ, ар къэзүшхъатырэ тхылтыр нотариусым къытын ишыкілгэжьэл. Хыкумым рихъухъагъэм къуачлэ илэ зэрэхъугъэм къыпкырыкхээзэ, къэралыгъо регистрациер аш фэгъэзэгъэ къулкүм ыгъэпсыщт, — къыуагъ Росреестрэм и Гъэлорышлаплэ АР-м щылэм испециалист-экспертэу Боджэкъо Асает.

Зэкъодзаклохэм зяшъумыгъэгъапц!

Адыгэ Республикаэм хэгъэгу клоц! Юофхэмкэ и Министерствэ цыфхэм агу къегъекыжы Ирнет-сайтхэм тээпцэн Юофхэр бэрэ зэршызэрхъэхэрэр. Пэлудзыгъэ шыкіэм тетэу анахъэу зэрагъэделэхэрэр Ирнет-тучанхэмкэ ары.

Зэкъодзаклом щакло фэдэу закыщи-гъэхъузэ, осэ пыутхэм щэфаклохэр аргъэнцэ, нэмькіхэм ямэкъэгъэхъэр ежь иеу къашуегъэшт.

Товар пыут Ирнет-тучаным къызыгъытогъе щэфаклор щаклом фытэ. Зэкъодзаклом джэуап аш къыретыжы цыфыбэ къежэ фэдэу ыкыи товарын төфэрэ ахьшэм щылэ пэшорыгъэшъеу икарэ къыригъэхъанэу къыгурегъяло. Аш имурад къызыдэхъукэ зэгъэбылтыжы, щаклор сид фэдизэр фытэуагъекл, нахьберэ телефоныр къыштэжьырэ.

Нэмькі шыкіеки цыфхэр агъапцэхэм мэхъу. Щакло фэдэу закызыгъэхъурэм нэмькі къалэ щылэ щэфаклом pelo. А къалэм къэклонэу ыкыи товарыр ышхъеклэ къылекигъэхъанэу ар зэрэхъазырэ щэфаклом ышшошь егъэхъу. Ау товарыр ышэфынэу зэрэтириубытагъэр къыгъэшьыпкъэжьэу уасэм щылэ икарэ къыфыригъэхъанэу къыгурегъяло.

Сатыу платформэм щылэ пэшорыгъэшъеу уасэм щылэ айзыхырэр гъэлцаклоу къычлекын зэрилэкыщт ўзышшумыгъэгъупш.

Джащ фэдэу зэкъодзаклохэм нэмькі къалэ щылэхъу, товархэр къаалкіэзигъэхъэрэ къулыкъу горэмкэ къэшүүщэфы шуушонгъо пкыыгъор къышуульгагъээсынам фэхъазырхэу къышууаён, шуульэкъуацлэ, шыуцлэ, шууятацлэ, шуузшылсээрэ чылгээм, шуутелефон номер къаклэупчлэнхэ, товархэр алэлэзгъэхъэрэ къулыкъу горэм исайт нэпц къышууфэхъын алэкыщт.

Адыгэ Республикаэм хэгъэгу клоц! Юофхэмкэ и Министерствэ цыфхэм агу къегъекыжы Ирнет-тучанхэм ашыцаа зышиоигъохэр зэкъодзаклохэм амыгъэпцэнхэм пае алькъуацлэ, ацлэ, ятацлэ, якарэ иномер, CVV-кодыр, яэлектрон почтэ, парольхэр арало, товарыр къаалкіэзыхыу аш ыуасэ аты зэрэмыхъууцтыр.

Шуумылтуу зыгорэкэ зэкъодзаклохэм заалкъахъэктэ, псынкіэу телефонэу 02-мкэ е 102-мкэ полицием шууфытеу.

Адыгэ Республикаэм хэгъэгу клоц! Юофхэмкэ и Министерствэ къэбархэмкэ ыкыи общественнэ зэпхыныгъэхэмкэ иотдел

